

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У СФЕРІ ОСВІТНЬО-ОЗДОРОВЛЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті наведено методи, що використовуються в процесі професійного розвитку фахівців дошкільних навчальних закладів як на робочому місці, так і поза ним. Докладно висвітлено масові, групові й індивідуальні форми професійного розвитку вихователів та інструкторів з фізкультури.

Ключові слова: професійний розвиток, методи, форми професійного розвитку, фахівці дошкільних навчальних закладів.

Відомо, що зміцнення та збереження здоров'я дітей у дошкільних навчальних закладах відбувається за такими напрямками, як-от: забезпечення психологічного комфорту й легкої безболісної адаптації дітей до умов дошкільного навчального закладу; створення безпечних, сприятливих, комфортних умов перебування дітей у дошкільному навчальному закладі; розвиток фізичних якостей і забезпечення нормального рівня фізичної підготовленості згідно з можливостями і станом здоров'я дитини; розвиток навичок і вмінь безпеки життєдіяльності, виховання потреби в здоровому способі життя в тісній співдружності з батьками; підготовка дітей до навчання в школі й діагностика "шкільної зрілості"; організація повноцінного збалансованого харчування; профілактична робота, спрямована на підвищення опірності та захисних сил дитячого організму; діагностика й своєчасна корекція функціональних змін у стані здоров'я, розвитку мовлення та формуванні психологічного статусу дошкільника; реабілітація дітей із хронічними захворюваннями в оздоровлювальних групах тимчасового перебування.

Ефективну діяльність щодо реалізації означених аспектів забезпечує систематичне організоване професійне навчання фахівців дошкільних навчальних закладів, що є одним із напрямів професійного розвитку.

Мета статті – висвітлити методи й форми професійного розвитку фахівців дошкільних навчальних закладів у сфері освітньо-оздоровлювальної діяльності.

Насамперед, більш докладно висвітлимо методи професійного розвитку фахівців і зупинимось на уніфікованій класифікації методів професійного розвитку за О.В. Крушельницькою, яка розподілила їх на дві великі групи – методи роботи, що застосовуються на робочому місці і поза ним [3]. Запропоновані дослідницею методи узагальнено й систематизовано в таблиці.

Після цього охарактеризуємо форми професійного розвитку фахівців дошкільних навчальних закладів, застосовані нами в межах проведеного дослідження.

Методи професійного розвитку фахівців (за О.В. Крушельницькою)

Професійний розвиток на робочому місці	Професійний розвиток поза робочим місцем
<p>Копіювання – молодий фахівець прикріплюється до більш досвідченого і навчається у нього.</p> <p>Наставництво – заняття досвідченого фахівця з молодими колегами під час щоденної роботи, допомога підказками, порадами.</p> <p>Інструктаж – пояснення, демонстрація певних прийомів роботи на робочому місці, орієнтовані на вивчення конкретних операцій або процедур, що входять до кола професійних обов'язків.</p> <p>Делегування – передача керівником підлеглим чітко обмеженої кількості завдань з повноваженням прийняття рішень щодо певного кола питань.</p> <p>Метод ускладнених завдань – спеціальна програма професійних дій, побудована за ступенем їх важливості, розширення обсягу знань і підвищення складності.</p> <p>Ротація – переведення на нову посаду для здобуття додаткової професійної кваліфікації й розширення досвіду на певний термін.</p> <p>Використання у професійній діяльності певних інноваційних технологій</p>	<p>Навчальні ситуації – реальні або придумані ситуації з питаннями для аналізу.</p> <p>Моделювання – відтворення реальних умов професійної діяльності.</p> <p>Тренінг сенситивності – участь у групі з метою покращення людського сприйняття і взаємодії з іншими.</p> <p>Лекція – монолог лектора, в ході якого аудиторія сприймає матеріал на слух.</p> <p>Самостійне навчання – обраний фахівцем темп навчання, його напрям.</p> <p>Рольові ігри – фахівець ставить себе на місце іншого з метою набуття практичного досвіду і підтверджує правильність власних професійних дій.</p> <p>Ділові ігри – аналіз навчального прикладу, в ході якого учасники гри отримують ролі, виконують їх і розглядають наслідки прийнятих рішень</p>

Масові форми професійного розвитку фахівців [4]

Однією з найважливіших масових форм професійного розвитку фахівців дошкільних навчальних закладів у сфері освітньо-оздоровлювальної діяльності була педагогічна рада – постійно діючий колегіальний орган, який розглядає різноманітні аспекти діяльності дошкільного навчального закладу, це рада педагогів, які дійсно радяться, а не “засідають”, така рада повинна приносити професійне задоволення, бажання здійснити окреслене, впевненість, а не навпаки.

Педагогічну раду було створено в усіх дошкільних навчальних закладах незалежно від підпорядкування, типів і форми власності за наявності не менше ніж три педагогічні працівники.

До складу педагогічної ради дошкільного навчального закладу входили директор (завідувач), заступники директора (завідувача) з навчально-виховної (виховної) роботи, вихователі-методисти, вихователі, старші вихователі, практичні психологи, соціальні педагоги, інструктори з фізкультури, музичні керівники, керівники гуртків, студій, секцій, інших форм гу-

рткової роботи, медичні працівники, інші спеціалісти залежно від їх наявності в дошкільному навчальному закладі.

До складу педагогічної ради дошкільного навчального закладу також входили голови батьківських комітетів, представники громадських організацій, педагогічні працівники загальноосвітніх навчальних закладів, батьки або особи, які їх замінюють. Головою педагогічної ради кожного дошкільного навчального закладу був його директор (завідувач).

У дошкільних навчальних закладах педагогічна рада забезпечувала два напрями роботи:

- організаційно-педагогічний, що передбачав затвердження плану роботи ДНЗ щодо організації освітньо-оздоровлювальної діяльності, розгляд підсумків означеної роботи за певний період, аналіз ефективності освітньо-оздоровлювальної діяльності ДНЗ;

- науково-педагогічний, згідно з яким на педагогічних радах висвітлювалися концептуальні засади організації освітньо-оздоровлювальної діяльності, шляхи підвищення її ефективності тощо, особливості впровадження у практику роботи сучасних досягнень науки і перспективного педагогічного досвіду щодо організації освітньо-оздоровлювальної діяльності тощо.

Отже, в межах нашого дослідження педагогічна рада виконувала такі функції: планово-прогностичну; мотиваційно-цільову; інформаційно-аналітичну; діагностичну; комунікаційну; методичну.

Крім педагогічної ради, у процесі професійного розвитку фахівців нами було використано такі масові форми професійного розвитку фахівців:

- науково-практичні конференції, метою яких було висвітлення наукових досягнень та кращого перспективного педагогічного досвіду з проблеми організації освітньо-оздоровлювальної діяльності дошкільного навчального закладу;

- педагогічні читання – важлива форма науково-методичної роботи колективного вивчення й обговорення актуальних науково-методичних проблем, зокрема поглядів науковців на концептуальні проблеми організації освітньо-оздоровлювальної діяльності в дошкільному навчальному закладі;

- педагогічні виставки – показ досягнень педагогічного колективу щодо пропаганди нових зразків освітньо-оздоровлювальної роботи та науково-методичної діяльності педагогів.

Групові форми професійного розвитку фахівців [1]

Однією з групових форм були методичні об'єднання.

Важливість і актуальність методичного об'єднання полягала в тому, що ця форма методичної роботи давала педагогам змогу відстежити багатоманітність форм, методів, підходів, що можуть бути використані ними в процесі освітньо-оздоровлювальної діяльності дошкільних навчальних закладів, де вони працюють.

Метою роботи методичних об'єднань було забезпечення якості освіти, ефективності інновацій колективним пошуком та перевіркою, відпра-

цюванням і впровадженням кращих традиційних та нових зразків педагогічної діяльності, взаємним педагогічним спілкуванням, обміном досвідом; вироблення єдиних підходів, критеріїв, норм і вимог до оцінювання результатів освітньо-оздоровлювальної діяльності дошкільних навчальних закладів.

Пріоритетними завданнями діяльності методичного об'єднання з проблем організації освітньо-оздоровлювальної діяльності були: вивчення, узагальнення і поширення досвіду педагогів, які творчо вирішують означену проблему; створення умов для підвищення професійного і творчого потенціалу педагогів, формування навичок інноваційної та пошуково-експериментальної роботи; підвищення компетентності керівників з питань якості управління освітньо-оздоровлювальною діяльністю дошкільних навчальних закладів.

Основними формами проведення методичних об'єднань були такі: обговорення актуальних проблем; огляд новинок науково-методичної літератури; підготовка і проведення відкритих заходів, конкурсів, виступів, колективних переглядів; методичне навчання фахівців; методична допомога фахівцям.

У межах нашого дослідження наступною формою професійного розвитку фахівців були проблемні семінари, на яких основна увага приділялась підвищенню рівня теоретичної підготовки фахівців. Необхідною умовою проведення проблемних семінарів була посильна участь у них всіх членів педагогічного колективу.

Проблемні семінари, як правило, були розраховані на опрацювання комплексу важливих і актуальних питань щодо організації освітньо-оздоровлювальної діяльності. Характерною особливістю роботи семінарів був органічний взаємозв'язок теорії і практики. Водночас проводилися і проблемні семінари, які були розраховані на ґрунтовне опрацювання однієї особливо важливої та складної теми.

Залежно від форми проведення в межах нашого дослідження було виокремлено такі види проблемних семінарів:

1) семінар-бесіда – проводився у формі розгорнутої бесіди за планом з коротким вступом і висновком. Семінар-бесіда передбачав підготовку до занять усіх фахівців за всіма питаннями плану, що давало змогу охопити максимум педагогів під час обговорення теми;

2) семінар-конференція – організаційна форма теоретичного семінару, що забезпечувала педагогічну взаємодію керівника семінару і його учасників. Метою семінару-конференції було розширення теоретичних і закріплення й удосконалення практичних знань;

3) семінар – заслуховування й обговорення доповідей і рефератів передбачав попередній розподіл питань між учасниками семінару та підготовку ними доповідей і рефератів;

4) семінар-диспут включав колективне обговорення проблем у межах нашого дослідження з метою встановлення шляхів їх практичного вирішення. Семінар-диспут проводився у вигляді діалогічного спілкування

учасників, передбачав високу розумову активність учасників, прищеплював уміння вести полеміку, обговорювати матеріал, лаконічно висловлювати свої думки;

5) змішана форма семінару передбачала обговорення доповідей, вимірні вільні виступи фахівців, а також дискусійне обговорення проблем.

Однією з групових форм професійного розвитку фахівців дошкільних навчальних закладів були творчі групи – організовані невеликі колективи передових, найдосвідченіших фахівців, які поглиблено вивчали певну проблему й забезпечували творче впровадження основних наукових положень у практику роботи дошкільного навчального закладу.

Основною метою роботи створених нами творчих груп було ведення науково-дослідної роботи щодо освітньо-оздоровлювальної діяльності дошкільних навчальних закладів.

Отже, творчі групи сприяли організації та проведенню наукових педагогічних досліджень, розробці й узагальненню матеріалів практичного характеру з метою пошуку оптимальних шляхів організації освітньо-оздоровлювальної діяльності дошкільного навчального закладу.

Індивідуальні форми професійного розвитку фахівців [2]

Серед індивідуальних форм професійного розвитку фахівців найчастіше нами застосовувалися консультації, робота над перспективним педагогічним досвідом, а найбільше уваги в межах нашого дослідження було приділено такій формі професійного розвитку фахівців, як самоосвіта.

Детальніше висвітлимо особливості цих форм професійного розвитку фахівців дошкільних навчальних закладів у сфері освітньо-оздоровлювальної діяльності.

Консультації для вихователів та інструкторів з фізкультури проводились (як передбачені річним планом роботи дошкільного навчального закладу, так і такі, потреба в яких виникла спонтанно). Було передбачено консультування педагогів як з боку методиста, так і інших співробітників.

Вивчення, узагальнення й поширення перспективного педагогічного досвіду було обов'язковою умовою професійного розвитку фахівців і включало такі етапи:

- дослідження (анкетування, спостереження, бесіда);
- аналіз (вибір кращого досвіду з наявного згідно з певними критеріями);
- структурування (побудова системи досвіду з метою більш якісного його сприйняття);
- візуальне сприйняття (безпосереднє ознайомлення педагогів з наявними матеріалами).

Професійний розвиток фахівців дошкільних навчальних закладів неможливий без самоосвіти.

Складовими самоосвіти педагога було оволодіння такими її сторонами: змістовою (засвоєння теоретичного матеріалу); операційною (оволодіння раціональними діями й операціями під час вивчення проблеми); мо-

тиваційною (розвиток інтересу до пізнання, усвідомлення професійної значущості проблеми, що опрацьовується).

В організації роботи із самоосвіти ми враховували такі чинники, що визначали її результативність:

- урахування рівня професійної компетентності, рівня розвитку вмінь і навичок самостійної роботи, індивідуальних інтересів і схильностей педагогів;

- наявність навчально-методичної літератури, нормативних документів і наочних посібників; наявність у педагогів дошкільного навчального закладу часу для самостійної роботи.

Як умови ефективної самостійної роботи педагогів ми визначили:

- доцільний вибір теми вивчення;
- визначення мети й завдань самоосвіти;
- визначення етапів і шляхів роботи над темою;
- добір науково-методичної літератури з проблеми, планомірне її вивчення;

- поєднання вивчення теоретичного аспекту проблеми з практичним оволодінням прийомами самостійної роботи;

- поступове ускладнення змісту, видів, методів і форм організації роботи із самоосвіти;

- розробка методичних рекомендацій щодо організації самоосвіти для педагогів;

- стимулювання взаємоперевірки, самоконтролю й самоаналізу, урізноманітнення форм звіту педагогів із самоосвіти.

Висновки. Отже, професійний розвиток фахівців у сфері освітньо-оздоровлювальної діяльності передбачає застосування двох груп методів, а також масових, групових та індивідуальних форм.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у вивченні найбільш ефективних форм професійного розвитку фахівців дошкільних навчальних закладів у сфері освітньо-оздоровлювальної діяльності.

Список використаної літератури

1. Групові форми методичної роботи з педагогами в сучасному дошкільному навчальному закладі / за заг. ред. К.Л. Крутій. – Запоріжжя : ЛПКС, 2004. – 148 с.

2. Крутій К.Л. Інноваційна діяльність у дошкільному навчальному закладі: методичний аспект / К.Л. Крутій, Н.В. Маковецька. – Запоріжжя : ЛПКС, 2004. – 115 с.

3. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. / Ольга Володимирівна Крушельницька. – К. : Кондор, 2003. – 192 с.

4. Масові форми методичної роботи з педагогами в сучасному дошкільному навчальному закладі / за заг. ред. К.Л. Крутій. – Запоріжжя : ЛПКС, 2004. – 147 с.

Маковецькая Н.В. Формы и методы профессионального развития специалистов дошкольных учебных учреждений в сфере образовательно-оздоровительной деятельности

В статье приводятся методы, которые используются в процессе профессионального развития специалистов дошкольных учебных учреждений как на рабочем месте, так и вне его. Подробно освещаются массовые, групповые и индивидуальные формы профессионального развития воспитателей и инструкторов по физкультуре.

Ключевые слова: профессиональное развитие, методы, формы профессионального развития, специалисты дошкольных учебных учреждений.

Makovetska N. Forms and methods of professional development of specialists of preschool educational establishments in the field of educationally-health activity

To the article methods, that is used in the process of professional development of specialists of preschool educational establishments both in the workplace and out of him, are driven. The mass, group and individual forms of professional development of educators and instructors are illuminated in detail on physical education.

Key words: professional development, methods, forms of professional development, specialists of preschool educational establishments.